

"תורה לשמה" – קורסים תשע"ט

סמסטר א'

תלמוד רמה א' / הרב ד"ר מימי פייגלסון

בקורס זה נפתח לפני הלומדים את עולמו של התלמוד הבבלי לרבדיו, תוך הקניית כלי ניתוח בסיסיים הנדרשים להבנת עולם התלמוד. נתחקה אחר היחס בין סוגיות שונות כפי שהן מופיעות במשנה ובתלמוד הבבלי.

נלמד לזהות את מרכיבי הסוגיה התלמודית (הן הסוגיה ההלכתית והן הסוגיה האגדתית) והמילון התלמודי המשמש ככלי ראשוני לניתוח מרכיבים אלה. נידרש לשאלות הטכניות של מבנה הסוגיה אך גם נשאל שאלות עומק לאופן שבו סוגיות אלה מעצבות את החשיבה הרבנית לדורותיה, וזהותינו היהודית העכשווית.

הלימוד יורכב מיחידת חברותא בבית המדרש - "סדר" ושעור.

הלימוד בסמסטר א' יתמקד בסוגיות נבחרות של פרק "אלו מגלחין" / פרק ג' של מסכת מועד קטן.

תלמוד רמה ב' / הרב דיאנה וילה

הקורס מיועד לסטודנטים שלמדו גמרא בעבר (רמת הקורס תקבע על פי הרקע של רוב המשתתפים).

נלמד את ברכות פרק ג' בתלמוד הבבלי תוך התייחסות לרבדים שבטקסט, לחלק מהמקורות התנאיים שקדמו לסוגיא ולמקבילות בבבלי ובירושלמי. יושם דגש על הפנמת המונחים העיקריים המאפשרים להבין את כוון הלימוד והדיון שנפרס בסוגיות. נעיין גם במבחר מספרות הראשונים, כתבי יד וספרות המחקר.

מפגש בין שתי תודעות הפוכות באמונה היהודית בין התודעה הרבנית לתודעה של ביתא

ישראל / הרב ד"ר שרון שלום

ראשית המסורת "ההלכתית" של "ביתא ישראל עברה מאב לבן, מקייס לקייס, מקהילה לקהילה מתברר שקבוצה זאת אינה דומה לאף אחת מהקבוצות המרכיבות את הפסיפס היהודי-זאת הסיבה גם ש"ביתא ישראל" לא הושפעה כלל ועיקר מההתרחשויות ההיסטוריות היסודיות שליוו את התפתחות העם היהודי לאחר חורבן בית המקדש השני" (שלום שרון, מסיני לאתיופיה, תשע"ב). רוצה לומר "ביתא ישראל" היא קבוצה יהודית,

ללא שייכות לקנון הטקסטואלי יהודי, אשר התפתח, על ידי החכמים, לאחר חורבן בית המקדש השני.

במציאות חברת המהגרים הישראלית-ציונית, לפיכך לראשונה בהיסטוריה היהודית, נוצר מפגש בין שתי תודעות באמונה היהודית. מסקנה זאת טומנת בחובה, בין היתר, משמעות רבה בכל הנוגע למפגש בין יוצאי אתיופיה לבין מציאות הנגזרת מבסיס הארגון האידאולוגי וההלכתי של הממסד הרבני בישראל.

במהלך המפגשים לפיכך נעמוד על המקום הייחודי בו תופסת היום "ביתא ישראל" בפסיפס של המסורת היהודית לדורותיה, בכל הקשור להשתלשלות התורה שבעל. כלומר שונותם היא תקנתם. רוצה לומר העובדה שאין בנמצא אתה משניות, גמרות ומסורת חז"ל, זה מה שהופך אותה, באופן פרדוקסאלית, אולי לאחת הקהילות הייחודית והמרתקת הקיימת כיום בעולם היהודי.

חכמי עדות המזרח ואתגרי המודרנה / עו"ד שגית פרץ-דרעי

הקורס יכלול סקירה של החכמים הספרדים המרכזיים ואז נדון במספר סוגיות שעניינן מודרנה והלכה.

הוגים במקרא: הוגים יהודים קוראים תנ"ך / הרב פרופ' יהודע עמיר

מראשית ימיה של ההגות היהודית שלובים בה מדרש ומחשבה. הוגי כל התקופות שיחקו תמיד בשני מגרשים: זה של ההתמודדות עם שאלות יסוד אנושיות, דתיות, חברתיות ומוסריות; וזה של תורת הפרשנות ושל פרשנות התורה. במפגשינו נטעם מעט מפרשנות זו, מפילון והמדרש ועל לימינו אלה. נשאל למה הוגים שבים פעם אחר פעם למקרא? כיצד היחס למקרא מבנה את הגותם? עד כמה הקריאה במקרא היא בשבילם יסוד מסורתי ומשמר ועד כמה היא מנוף לחתרנות ולחידוש.

על הגישה הקונסרבטיבית לפסיקת הלכה: אפיונים ודוגמאות / הרב פרופ' דוד גולינקין
במיני-קורס הזה נדבר על ששה אפיונים של פסיקה קונסרבטיבית ונדגים את האפיונים באמצעות תשובות שנכתבו על ידי רבנים קונסרבטיבים בארץ משנת 1985 ועד היום.

ספר בראשית כספר מסע רוחני על פי ה"מאור עיניים" / הרב ד"ר מימי פייגלסון

אדמו"רי החסידות הותירו לנו עומק פרשני ורוחני בקריאתם את פרשיות השבוע. בקורס זה נתעמק במשנתו של ה"מאור עיניים" – ר' מנחם נחום מטשרנובל (1730-1797). רמ"מ נתפס כצעיר תלמידיו של הבעש"ט, ומתלמידי המגיד ממזריטש, וכאבי שושלת חסידות

טשרנוביל החיה ופורחת עד היום. כמקובל סגפני שהפך צדיק חסידי רמ"מ משמש כציר חיוני להבנת עולם החסידות הבנויה על מסורת קבלית. ה"מאור עיניים" חוזר שוב ושוב על טענתו: "כי התורה נצחית בכל אדם ובכל זמן" ואנו נתבונן בשאלותיו לגבי מסע הבריאה והחיים שלנו. מה משמעות הבריאה? כיצד תכונותינו הארציות משתלבות בעבודת הלב והנשמה? היכן פוגשים / כיצד פוגשים את האלוקות? כיצד הסופי והאינסופי מסוגלים להתאחד? טלטלות הדרך, לשם מה? אלה הן חלק מן השאלות שנדון בהן. לימוד בחברותא של מקורות ראשוניים וניתוח עומק יחד בשיעור ינחו את הלימוד שלנו הסמסטר.

פרשת השבוע: בין פרשנות מסורתית לביקורת מודרנית / הרב ד"ר דוד פרנקל
בקורס זה נתמקד בסוגיות בולטות בפרשת השבוע לאור הפרשנות המסורתית (מדרשי חז"ל, פרשני ימי הביניים, הפרשנים המסורתיים של העת החדשה) ולאור הביקורת המודרנית. נברר באיזה מידה גישות אלה משלימות זו את זו ובאיזה מידה הן מתנגשות זו עם זו. השאיפה תהיה לאפשר לכל אחד להתמודד עם הבעייתיות שעולה מן המפגש בין מסורת וביקורת, ולבנות לעצמו או לעצמה סינתזה ייחודית.

סמסטר ב'

תלמוד רמה א' / הרב ד"ר מימי פייגלסון

תלמוד רמה ב' / הרב דיאנה וילה

מהו 'מדרש'? - קריאה במדרשי התנאים / ד"ר אסף רוזן-צבי
קורס זה מבוסס על לימוד משותף של קטעי מדרש נבחרים ומגוונים ממדרשי התנאים, והוא משמש גם כמבוא לעולם המדרש של התנאים. מלבד העיון הטקסטואלי בדרשות, כל מפגש יתמקד גם באחד הנושאים היסודיים בעולמם של מדרשי התנאים: אופיו של מדרש התנאים - נעסוק בחידה העתיקה של מהו 'מדרש' מתוך ניסיון להבין את המעשה המדרשי ומשמעותו. נשווה את המדרש למשנה מחד, ולפרשנות המקרא הקדומה מאידך (פרשנות פנים מקראית, מקרא משוכתב, הפשרים מקומראן, פרשנות הלניסטית, פילון), וניגע גם בשאלה העתיקה האם ה'מדרש יוצר' הלכות חדשות או שמא 'מקיים' הלכות ידועות ומקשר אותן לפסוקים.

דבי ר' ישמעאל ודבי ר' עקיבא – נבחן את משמעותה של החלוקה לשתי האסכולות המרכזיות במדרשי התנאים ואת דרכי המדרש והנחות היסוד האופייניות לכל אחד מבתי המדרש הללו.

בין הלכה לאגדה במדרש – נשאל מנין מגיעה הבחנה זו וכיצד היא באה לידי ביטוי בהרמוניטיקה המדרשית. כמו כן נראה מה מלמדת אותנו ההשוואה בין התחומים על אופי הפרשנות של הטקסט המקראי.

דרכי המדרש, הטרמינולוגיה ומבני היסוד של הדרשות - נבחן מה בין המידות שהתורה נדרשת בהן לבין הדרשות המרכיבות בפועל את מדרשי התנאים.

התפתחות המדרש האמוראי, השימוש במדרשי ההלכה וביסוס ההלכה על פסוקים בתלמוד הבבלי.

לאורך כל המפגשים נעסוק גם בשאלות של נוסח, פרשנות ועריכת המדרש, ונתוודע גם לתולדות המחקר, למהדורות השונות ולפרשנות הקלאסית והמחקרית העומדים לרשותנו.

דמויות מקראיות בראי ספרות המדרש / פרופ' אביגדור שנאן

נלמד מדרשים על כמה דמויות מקראיות, חיוביות (יוסף ודוד) ושליליות (בלעם וירבעם) ונראה עד כמה השתנתה הצגתן כאשר דנו בהם החכמים. נצטרך לשאול לסיבות שהביאו את חז"ל לסטות מן הסיפור המקראי, מעט או בהרבה.

מבוא לספרות החיצונית / ד"ר אדולפו רויטמן

מטרת הקורס היא להתוודע לעושר הספרותי והרוחני שהתפתח ביהדות הבית השני בצד הספרות הקאנונית-מקראית. הנה רשימת הנושאים שנעסוק בהם במהלך הקורס הקצר

1. שאלת הקנוניזציה של התנ"ך וראשיתה של הספרות החיצונית
2. הסוגים הספרותיים: הישן והחדש
3. עיון בכמה יצירות ייצוגיות: ספר חנוך א', ספר היובלים ובן-סירא
4. הספרות החיצונית והשאלה החברתית: המקרה של כת מדבר יהודה

פולמוס הגיור במדינת ישראל: בין זהות דתית לזהות ישראלית / ד"ר איריס בראון

בישראל של היום הגיור נתפס כבעיה לאומית. יש הקוראים להקל את ההליך ויש המתריעים מפני כניעתה של ההלכה לרוחות רפורמיות. בשיעורים נבחן את הסוגיה באמצעות מקורות ההלכה לאורך ציר הזמן – נקרא את מקורות חז"ל ומבחר פסקים מימי הביניים, ונתמקד בהתפתחויות שחלו בזמן המודרני, מן המאה ה-19 ועד ימינו. לבסוף, נדון במחלוקת בין הזרמים השונים ביהדות של היום, ובמיוחד במחלוקות הפנים-

אורתודוקסיות בתוך הזרם הדתי-ציוני ובינו לבין רבני הזרם החרדי. נדון בנושא לאור מגוון נקודות מבט – משפטית, דתית וחברתית.

"זכור ימות עולם!" סיפורים על קדמות ישראל שחוברו בתחילת בית-שני / פרופ' אלכסנדר רופא

- א. סיפורים העוסקים בשאלת נישואי התערובת והנשים הנכריות (אירוסי רבקה בבראשית כ"ד, מגילת רות, כרם נבות במל"א כ"א)
- ב. תחילת הציפייה המשיחית בסיפור על דויד וגולית (שמ"א י"ז) ובספרי הנביאים.
- ג. החכמה היא בזקנים או בצעירים? --תרומתו של הסיפור על רחבעם (מל"א י"ב).

חיינו והגותו של הרב אברהם יהושע השל / ד"ר דרור בונדי

בקורס זה נעסוק בהגותו של אברהם יהושע השל (1907-1972), הוגה דעות יהודי-אמריקני ופעיל חברתי נודע. נעמוד על אבני הפינה הביוגרפיות של הגותו, על יסודותיה הפילוסופיים ועל יישומיה החברתיים, החינוכיים, הפלורליסטיים והציוניים.